

Rapport

2010-08-30

1 (14)

Dnr: 2010:2037

Mycket idrott och lite hälsa

Skolinspektionens rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa

Innehåll

Förord.....	3
1 Sammanfattning.....	4
2 Kvalitetsgranskningens resultat	5
2.1 Mycket bollspel	5
2.2 ... och lite hälsa	8
2.3 Närvarande, deltagande och aktiv	8
2.4 ... eller befriad.....	9
2.5 Ska man prata på lektionerna i idrott och hälsa?	9
2.6 Vem bestämmer lektionens innehåll?	10
2.7 Lärarnas behörighet	10
3 Bakgrund	11
4 Syfte	11
5 Genomförande	11
5.1 Frågor	12
5.2 Metod och avgränsningar.....	12
5.3 Urval.....	13
6 Referenser/käll- och litteraturförteckning	14
7 Bilagor	14

Förord

Skolinspektionen har i uppdrag av regeringen att granska skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolinspektionens flygande tillsyn innebär att ett stort antal inspektörer under en begränsad tid granskar en avgränsad del av de verksamheter som Skolinspektionen har i uppdrag att granska. Utgångspunkten är alla barns och elevers lika rätt till en god utbildning i en trygg miljö.

Huvudsyftet med den flygande tillsynen är att bidra till en bättre verksamhet med förbättrade resultat. Tillsynen gör tydligt vad som behöver utvecklas för att i högre grad nå målen för verksamheten.

De iakttagelser, analyser och bedömningar som görs inom ramen för granskningarna redovisas dels i form av enskilda beslut eller protokoll till de granskade verksamheterna, dels i en övergripande och sammanfattande rapport för varje granskningsområde.

Denna rapport redovisar resultatet av Skolinspektionens flygande tillsyn i Idrott och hälsa med inriktning mot skolhuvudmäns och skolors insatser för grundskolans årskurser 7 till 9. Iakttagelserna och slutsatserna gäller de 95 skolhuvudmän och 172 skolor som har ingått i tillsynen och avser därmed inte att ge en nationell bild av förhållandena. Vilka skolor som har deltagit i tillsynen framgår i bilaga.

Skolinspektionens avdelning i Linköping har haft ansvaret för den flygande tillsynen i ämnet Idrott och hälsa med Allan Westerdahl som ansvarig enhetschef, Marie-Louise Hultman och Jon Torkelstam som projektledare. Medarbetare från Skolinspektionens huvudkontor och samtliga regionala avdelningar har deltagit i granskningen.

Stockholm 2010

Ann-Marie Begler

Generaldirektör

Agneta Sandén

Avdelningschef

1 Sammanfattning

Den 22 april 2010 besökte inspektörer från Skolinspektionen oanmält drygt 300 lektioner i ämnet idrott och hälsa. Det vi fann var "mycket idrott men bara lite hälsa". Allra mest såg vi bollspel och bollekar följt av konditions- och motionsaktiviteter. Hälsoperspektivet som finns tydligt beskrivet i kursplanen förekom nästan inte alls. Det fanns en stor variation mellan skolorna i fråga om hur många elever som inte deltog i lektionen utan giltigt skäl. Antalet befriade elever var oväntat högt.

Vi fann att bollspel och bollek dominerade på de besökta lektionerna.

Vid nästan tre fjärdedelar av de besökta lektionerna förekom bollspel och bollekar. Denna ensidighet i aktiviteter kan medföra flera negativa konsekvenser. Elever som är intresserade av andra aktiviteter än bollspel får inte sina intressen tillgodosedda. Detta kan särskilt missgynna flickor som enligt andra studier föredrar flera andra aktiviteter framför bollspel. Om inte hela kursplanen speglas i undervisningen finns också risk för en betygsättning som inte utgår från betygskriterierna. Skolinspektionen ser det som angeläget att varje skola ser över sina lokala planeringar av lektionsinnehåll och betygskriterier utifrån den nationella kursplanen och betygskriterierna.

Vi fann en stor variation mellan skolorna i elevernas deltagande på lektionerna.

Skolinspektionens tillsyn visade att vid en fjärdedel av de besökta lektionerna deltog alla elever. Andelen elever som deltog varierade mycket mellan de olika skolorna. På var tionde lektion var så många som 30 till 50 procent av de elever som skulle vara med på lektionen frånvarande av okänd anledning eller närvarande utan att delta i lektionens aktiviteter. Skolinspektionens tillsyn visade bara på små skillnader i deltagande mellan flickor och pojkar. Vid de lektioner som uppvisade hög andel frånvarande eller inaktiva elever behöver skolan kritiskt granska och analysera orsakerna till detta.

Vi fann en oväntat stor andel elever som var befriade från hela eller delar av ämnet idrott och hälsa.

Vid de lektioner som Skolinspektionen granskade var nästan två procent av eleverna befriade från att helt eller delvis delta i idrott och hälsa enligt lärarna. Det är en hög siffra med tanke på att möjligheten till befrielse är starkt begränsad i skollagen. Vid tillsynen framkom ingen skillnad mellan pojkar och flickor vad gäller befrielse från undervisningen.

Alla lärare hade inte en klar bild av vilka elever som verkligen hade beslut om befrielse. Skolinspektionen anser att skolan behöver säkerställa att det finns beslut för elever som är befriade från hela eller delar av ämnet samt att alla berörda har kännedom om detta.

2 Kvalitetsgranskningens resultat

Under en dag besökte medarbetare från Skolinspektionen 172 grundskolor i 64 kommuner runt om i Sverige för att granska verksamheten i ämnet idrott och hälsa. Besöken gjordes den 22 april i en oanmäld flygande tillsyn. Skolinspektionen granskade 304 lektioner vilka omfattade 7623 elever i årskurserna 7–9.

Den flygande tillsynen fokuserade på vilka aktiviteter som förekom under lektionerna, hur närvaron såg ut, om eleverna var aktiva på lektionerna, antal elever som var befriade och om läraren hade utbildning avsedd för undervisning i ämnet idrott och hälsa.

Granskningen hade också ett genusperspektiv för att se om det i några aspekter fanns skillnader mellan pojkar och flickor.

2.1 Mycket bollspel ...

Den klart dominerande aktiviteten på de lektioner som Skolinspektionen besökte var bollspel och bollekar. Hälsoperspektivet, som till skillnad från bollspel finns tydligt beskrivet i kursplanen, förekom nästan inte alls. Aktiviteter som dans, estetiska rörelseuttryck, kunna hantera nödsituationer samt friluftsliv och orientering förekom sällan trots att dessa begrepp särskilt beskrivs i kursplanen som viktiga för ämnet. Den bredd som kursplanen anger kom inte till uttryck i vad som verkligen hände på de lektioner som Skolinspektionen besökte.

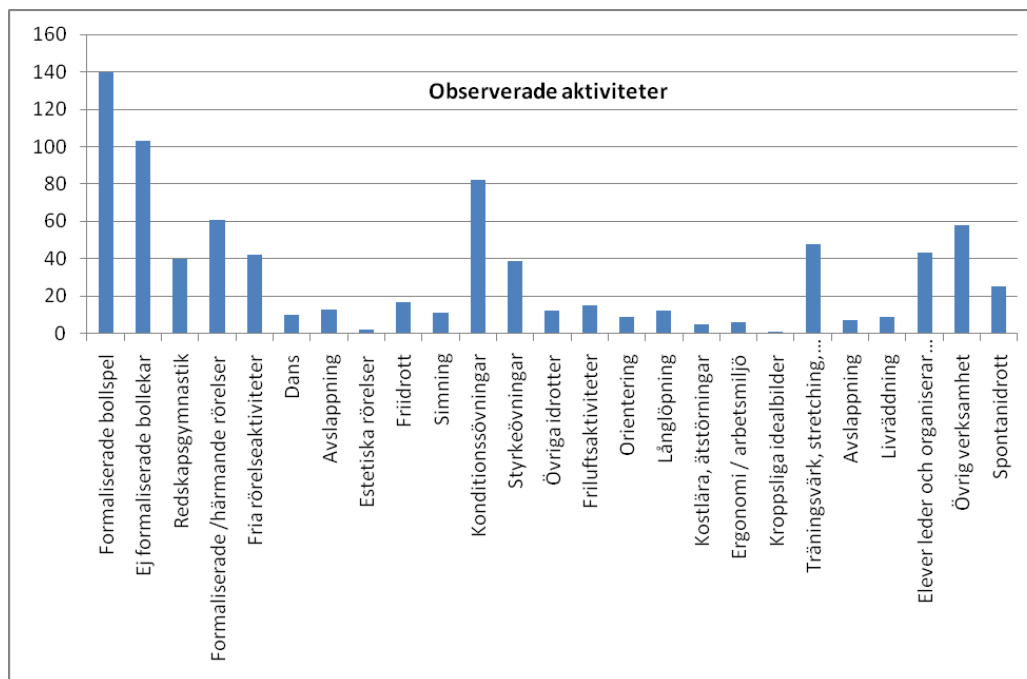


Diagram 1: Totala antalet observerade aktiviteter fördelade på respektive aktivitetsrubrik (Flygande tillsyn i Idrott och hälsa, Skolinspektionen 2010)

Diagrammet visar tydligt dominansen av bollspel och bollekar följt av konditionssövningar och "formaliserade/härmande rörelser" som närmast kan jämföras med ett gympapass av typ Friskis & Svettis. Friluftsliv, dans, estetiska rörelser, friluftsliv, orientering och simning saom alla är aktiviteter beskrivna i kursplanen förekom knappast alls.

Ämnet idrott och hälsa innehåller så mycket mer än enbart bollspel. Att bollspel tillåts dominera undervisningen kan ge allvarliga konsekvenser.

Vi ser i huvudsak fyra allvarliga konsekvenser:

- Bollspel gynnar de elever som på fritiden utövar detta och missgynnar de som ägnar sig åt andra idrotter eller som inte alls är idrottsaktiva.
- Ett begränsat utbud av aktiviteter kan medföra att elever väljer att inte delta i undervisningen och därmed går miste om kunskaper som kan vara av stort värde för framtiden.
- Undervisningen blir fokuserad på prestation och tävling, tvärtemot syftet med idrottsämnet.
- Betygsättningen riskerar att inte utgå från kursplanens betygsriterier.

Hos både lärare och elever och även utanför skolan finns fortfarande en syn på ämnet idrott och hälsa som ett rent praktiskt ämne där "att röra på sig" är målet med undervisningen. Den nuvarande kursplanen som betonar hälsoperspektivet och ser ämnet som ett kulturbärande kunskapsämne verkar ha haft svårt att få genomslag i praktiken. Det är en uppfattning som Skolinspektionen delar med flera studier och analyser av hur ämnet gestaltas i praktiken.^{1 2} I dessa studier finns också en samsyn i att lärare sällan reflekterar över vilka kunskapsmål som valet av aktiviteter är avsedda att spegla eller på vilket sätt de hjälper eleverna att nå dessa mål.

Vid den flygande tillsynen framträdde en stor dominans för aktiviteterna bollspel och bollek. Skolverket 2003 visade att bollspel var den aktivitet som pojkar allra helst ville ägna sig åt i mycket högre grad än vad flickor ville.³ Samma bild framträdde i SIH-projektet 2008⁴ där var femte flicka sade sig inte tycka om bollspel. Förutsatt att bollspel fortfarande är mycket mer populärt bland pojkar än bland flickor skulle tillsynens resultat tyda på att flickors inflytande över innehållet i idrottsundervisningen inte har förändrats och att det fortfarande är lägre än för pojkar.

Om undervisningen inte tar sin utgångspunkt i läroplan och kursplan innebär det att lektionsinnehållet har andra utgångspunkter och alltså kan variera mellan olika lärare och olika skolor. Detta står i motsats till elevens rätt till en likvärdig undervisning.

Vid betygssättning ska elevens kunskaper prövas mot kursplanernas samtliga mål och inget annat. För en undervisning som bara delvis utformas utifrån kursplanen riskerar betygssättningen att endast bedöma vissa kunskaper och/eller andra kunskaper än betygskriterierna anger.

Ytterligare en svårighet som en ensidig undervisning kan ge är problem att motivera alla elever att delta i undervisningen och att känna lust och glädje i att delta.

Utifrån ovanstående resonemang visar Skolinspektionens tillsyn att det är nödvändigt för många skolor att förändra undervisningen i idrott och hälsa så att den speglar hela kursplanens innehåll.

¹ Nationella utvärderingen av grundskolan 2003, NU 03 (Skolverket 2005)

² Ekberg (2009)

³ Nationella utvärderingen av grundskolan 2003, NU 03 (Skolverket 2005)

⁴ SIH-projektet, Skola-Idrott-Hälsa (Gymnastik- och idrottshögskolan 2001-2008)

2.2 ... och lite hälsa

På över 800 noteringar som Skolinspektionen gjorde vid den flygande tillsynen finns bara tolv som kan kopplas till begreppet hälsa. Det är då viktigt att komma ihåg att inspektörerna skulle ange samtliga aktiviteter vid de besökta lektionerna. Undervisning om hälsa behövde därför inte ens vara något dominant inslag på lektionen.

Att den allmänna hälsodiskussionen i samhället med dess larmrapporter om barn och ungdomars försämrade hälsa påverkat kursplanen i ämnet idrott och hälsa är tydligt. Det är förvånande att hälsoperspektivet fick så litet utrymme i undervisningen på de lektioner vi besökte när det framträder så tydligt i kursplanen.

Några förklaringar kan vara traditioner utifrån tidigare kursplaner, elevers förväntningar av vad man ska göra på lektionerna i idrott och hälsa. Många lärare upplever också att kursplanen är otydlig och svår att omsätta i praktiken.

Enligt den forskning som Skolinspektionen tagit del av tolkar majoriteten av lärarna hälsa utifrån ett fysiologiskt perspektiv. Fysisk aktivitet leder till god hälsa och detta leder till att undervisningen utformas för att eleverna ska vara aktiva och röra på sig^{5 6}. Det är ett smalare perspektiv på hälsa än den helhetssyn som kursplanen talar om och som innefattar kunskaper om vilka faktorer som påverkar hälsan, välbefinnande i socialt och psykologiskt perspektiv, livsstil och idealbilder, ergonomi, arbetsmiljö med mera.

2.3 Närvarande, deltagande och aktiv ...

Vid en fjärdedel av de lektioner som Skolinspektionen besökte vid den flygande tillsynen deltog alla elever. En relativt stor andel av lektionerna hade hög frånvaro och/eller många elever som var närvarande utan att delta i lektionens aktiviteter. I snitt deltog inte var femte elev i lektionen. På var tionde lektion var så många som 30 till 50 procent av de elever som skulle vara på lektionen frånvarande av okänd anledning eller närvarande men utan att delta i lektionens aktiviteter. Trots att jämförande statistik från andra skolämnen saknas är dessa siffror oroande höga.

Det är anmärkningsvärt att närvaron varierade mycket mellan olika lektioner. Tillsynen visade inte några statistiska samband mellan närvaro och val av aktiviteter. Det fanns bara små skillnader mellan pojkar och flickor i frågan om närvaro och aktivitet på de besökta lektionerna

⁵ Quennerstedt (2006)

⁶ Ekberg (2009)

Detta skiljer sig från den utvärdering som Skolverket gjorde 2003 och som visade att det var en mycket stor skillnad mellan pojkars och flickors deltagande på idrottslektionerna. 36 procent av flickorna i år 9 angav att de aldrig eller sällan var närvarande eller var närvarande utan att delta i lektionen medan andelen pojkar som angav detta bara var 14 procent.⁷

Om den flygande tillsynens resultat innebär en reell förändring kan denna tillsyn inte ge ett säkert svar på. Skolverket kommer under 2010 att studera ämnet idrott och hälsa utifrån ett genusperspektiv och då kommer dessa frågor att belysas på ett grundligare sätt.

2.4 ... eller befriad

Nästan två procent av eleverna vid de granskade lektionerna var befriade från att helt eller delvis delta i idrott och hälsa enligt lärarna. Det är en hög siffra med tanke på att möjligheten till befrielse är starkt begränsad i skollagen.⁸ Vid tillsynen framkom dessutom att inte alla lärare hade en klar bild av vilka elever som verkligen hade beslut om befrielse.

En grundbult i den svenska skolan är att alla elever ska kunna delta efter sin förmåga och att skolan så långt som möjligt ska anpassa undervisningen till elevernas olika förutsättningar. Innan en elev befrias från att delta i ett ämne ska skolan försöka hitta andra möjligheter att anpassa undervisningen. Bredden i kursplanen för idrott och hälsa ger möjligheter till anpassning för att möta alla elevers förutsättningar och behov. Denna anpassning försvåras om undervisningen utformas så ensidigt som den flygande tillsynen visar. Detta skulle kunna förklara varför Skolinspektionen fann oväntat många elever som befriats från idrott och hälsa.

När det gäller frågan om vilka elever som hade befrielse från ämnet framkom i tillsynen inga skillnader mellan pojkar och flickor.

2.5 Ska man prata på lektionerna i idrott och hälsa?

Vid hälften av de besökta lektionerna angav inte läraren något mål eller syfte med lektionen eller utvärderade de olika lektionsaktiviteterna. Att skapa sammanhang, tydliggöra mål och syfte med ämnet påverkar elevens möjlighet till delaktighet och inflytande samt skapar förståelse för varför innehållet i undervisningen ser ut som det gör. Tidigare sågs idrottsämnet som ett rent praktiskt ämne där man skulle göra saker och röra på sig. Jämfört med skolans andra ämnen bär idrott och hälsa en mer utpräglad tradition av att göra i stället för att prata och i och med det ett mönster som kan vara

⁷ NU 03 (Skolverket 2005)

⁸ Skollagen 3 kap. § 12

svårt att bryta. I den nuvarande kursplanen utgör aktivitet och rörelse fortfarande kärnan i ämnet. Men dessutom ses ämnet som ett kunskapsämne som bland annat ska utveckla elevernas kunskaper kring hur kroppen fungerar, hälsa och livsstil.

2.6 Vem bestämmer lektionens innehåll?

Vid den flygande tillsynen träffade vi ungefär 300 olika lärare men vi fann inte 300 olika lektioner. Variationen på lektionerna var ganska liten. Som tidigare nämnts dominerade några få aktiviteter, främst bollspel.

Varför var variationen på de besökta lektionerna så liten?

- Beror det på starka traditioner hos lärare och elever om vad man förväntas göra på idrottslektionerna? Skulle resultatet blivit annorlunda om tillsynen genomförts en annan dag på året? Det skulle kunna vara så att just denna tid på året är bollspel en vanlig aktivitet.
- Elever som utövar idrott på fritiden tillåts påverka undervisningen till det de tycker om att göra. Många utövar olika bollsporter och då tillgodoses deras inflytande på bekostnad av de elever som inte är aktiva idrottsutövare. Detta gynnar troligen pojkar mer än flickor.
- Beror det på den enskilde lärarens intressen? Många idrottslärare har själva varit aktiva idrottsutövare och har en stark anknytning till idrottsrörelsen och det kan sätta sin prägel även på undervisningens utformning.
- Idrottsrörelsen har ett starkt engagemang och inflytande på skolans idrottsundervisning.

Idrottsundervisningen i skolan och idrottsrörelsen kan ha mycket att vinna på samverkan men de har olika syften och uppdrag. Idrottsrörelsen ska rekrytera nya idrottsutövare och på sikt få fram eliten. I de åldrar som tillsynen granskade är den ofta tävlings- och prestationsinriktad och delar upp flickor och pojkar i sina olika sporter. Skolämnet ska främja rörelseglädje, ge kunskaper utifrån ett utvecklat sätt att se på hälsa, ge eleverna en positiv syn på sin kropp, främja samarbete, jämställdhet etc.

2.7 Lärarnas behörighet

De allra flesta lärare som Skolinspektionen mötte vid denna tillsyn hade utbildning för att bedriva undervisning i idrott och hälsa. På de besökta lektionerna angav 87 procent att de hade rätt utbildning. Tillsynens resultat kan i jämförelse med tidigare studier tyda på att behörigheten har ökat.

3 Bakgrund

Ämnet idrott och hälsa har inte varit föremål för någon av Skolinspektionens kvalitetsgranskningar. Inte heller har ämnet haft någon framträdande plats i den regelbundna tillsynen. Idrott och hälsa är ett skolämne som genom åren fått förändrat innehåll från ett rekreationsämne till ett ämne där kunskapsutveckling och lärande ska stå i centrum på samma sätt som i andra ämnen. Forskningen har tidigare visat att lärarna i idrott och hälsa haft svårt att genomföra denna omvandling i praktiken. Det var därför hög tid att uppmärksamma ämnet i en granskning. Skolinspektionen valde att göra en kort, oanmäld granskning av många skolor över hela landet för att ge en dagsbild av undervisningen. Denna form av tillsyn prövades för att kunna bli ytterligare ett verktyg för Skolinspektionens tillsynsarbete.

4 Syfte

Syftet med den flygande tillsynen för ämnet Idrott och hälsa var tredelat.

- Att utifrån ett tillsynsperspektiv granska ämnet Idrott och hälsa.
- Genom observationer av ett stort antal lektioner i årskurserna 7–9, ge "en dagsbild" av hur ämnet gestaltar sig en skoldag år 2010.
- Att prova och utvärdera en för Skolinspektionen ny modell för tillsyn.

Resultatet av tillsynen är tänkt att användas som utgångspunkt i skolorna för att kritiskt granska, ifrågasätta och synliggöra nuvarande praxis i syfte att utveckla ämnet mot en högre grad av måluppfyllelse. Tillsynens resultat kan också komma att föranleda en fördjupad granskning i t.ex. en kvalitetsgranskning eller som ett inslag i den regelbundna tillsynen. Förhoppningsvis kommer den flygande tillsynen att uppmärksammas i samhällsdebatten och lyfta upp betydelsen av och diskussionen kring ämnet Idrott och hälsa.

Erfarenheter från denna den första flygande tillsynen ska tillföra myndigheten kunskaper, verktyg och metoder som kan gynna kommande flygande tillsyner.

5 Genomförande

De flesta av Skolinspektionens personal, både inspektörer och annan personal, deltog i den flygande tillsynen av idrott och hälsa.

I projektets planeringsfas togs en litteraturoversikt fram i samverkan med Lars-Åke Bäckman på Skolverket och professor Håkan Larsson vid Stockholm universitet. Skolinspektionens kommunikationssektariat tog fram en kommunikationsplan. Enheten för statistik och analys hjälpte till med framtagandet av urval av skolor och gjorde den

statistiska sammanställningen och analysen av tillsynens resultat. IT-enheten utarbetade webbverktyget. Även rättssekretariatet har deltagit med juridiska perspektiv. På varje tillsynsavdelning inom myndigheten utsågs en enhetschef som kontaktperson för projektledningen.

En pilotstudie för att bl. a. prova det webbaserade observationsschemat genomfördes vid två tillfällen. I samband med detta gjordes en SWOT- analys av tillsynens upplägg för att synliggöra svagheter och problem med vald metod och för att förebygga dem före tillsynsdagen.

Grundprincipen var att varje inspektör skulle arbeta enskilt och med en ringa förberedelse. En detaljerad beskrivning av inspektörens förberedelser, besök, uppföljning och beslutshandling togs fram som stöd och kvalitetssäkring av tillsynen.

Alla data rapporterades in av respektive inspektör under tillsynsdagen.

Målet var att de besökta skolorna skulle få återkoppling via skolbeslut inom två dagar. Det målet nåddes för alla skolor med några få undantag där inspektörerna observerat förhållanden som behövde föredras för ansvarig chef innan beslut fattades. En första rapportering från tillsynen skulle vara klar inom en vecka. Detta blev också fallet.

5.1 Frågor

De frågor som forskningen framför allt uppmärksammat gällande ämnet idrott och hälsa är skillnaden mellan kursplan och hur den faktiska undervisningen i ämnet utformas samt hälsoperspektivets begränsade del i undervisningen.

Ytterligare några väsentliga faktorer som påverkar undervisningens kvalitet och som forskning och utvärdering uppmärksammat är genusaspekten, lärarbehörighet och tillgången av stöd i ämnet.

Den flygande tillsynen utgick från följande frågor:

- Vilka aktiviteter förekommer under de besökta lektionerna?
- Hur ser närvaron och det aktiva deltagandet ut vid de besökta lektionerna?
- Finns det elever som helt eller delvis är befriade från undervisningen?
- Är undervisande lärare behörig i ämnet?

5.2 Metod och avgränsningar

Inspektörerna använde ett webbaserat observationsschema. Till observationsschemat fanns en tydlig exempellista för att säkerställa att alla uppfattade begreppen på samma sätt. Projektet begränsades till årskurserna 7–9. Utifrån insamlat material kan inte tillsynen ge svar på orsaker, samband eller ge en djupare analys av den bild av verksamheten som tillsynen resulterar i. Frågan om betyg och bedömning eller hur elever upp-

lever ämnet ryms inte heller inom detta projekt. Dokumentanalyser, enkäter eller längre intervjuer ingår inte i denna tillsyn.

5.3 Urval

Varken forskning eller Skolverkets utvärderingar tydde på att det förelåg några strukturella skillnader i ämnet Idrott och hälsa mellan kommunala och fristående skolor eller mellan skolor i storstad, större eller mindre orter. Inte heller bedömdes andra aspekter att beakta i frågan om urval. Tillsynens syfte var inte att ge en generell, nationell bild av ämnet Idrott och hälsa utan att ge underlag för förbättring på enskilda skolor.

Skolinspektionen valde ut skolorna genom att enheten för statistik och analys, för varje kommun som har fler än en skola med årskurserna 7–9, slumpvis tog fram hälften av kommunens skolor med årskurserna 7–9. Därefter bestämde varje avdelning vilka kommuner man inom givna personal och tidsramar hade möjlighet att granska och utgick då ifrån de skolor som statistik och analys tagit fram. I urvalet fanns både kommunala och fristående skolor representerade.

6 Referenser/käll- och litteraturförteckning

Ekberg, Jan-Erik (2009) *Mellan fysisk bildning och aktivering – en studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9*. Malmö högskola.

Grönlund, Jens (2007) *Måste jag spela basket? Praktiska forskning inom ämnet idrott och hälsa*. Rapport nr.3. Stockholm: GIH

Larsson, Håkan (2008) *Idrott och hälsa – Vad är det? Vart är det på väg?* Ett PM på uppdrag av Skolverket.

Gymnastik- och idrottshögskolan (2001-2008) *Skola - idrott - hälsa: Studier av ämnet idrott och hälsa samt av barns och ungdomars fysiska aktivitet, fysiska kapacitet och hälsotillstånd* (SIH-projektet)

Skolverket (2005) *Nationella utvärderingen av grundskolan (NU-03): Idrott och hälsa*.

Skolverket (2007) *Idrott och hälsa – en samtalsguide om kunskap, arbetssätt och bedömning*.

Stråhlman, Owe (2005) *Idrott – mål eller medel. Några kritiska nedslag i idrottsforskningen*. Göteborgs universitet, IPD - rapporter nr.13.

Quennerstedt, Mikael (2006) *Att lära sig hälsa*. Örebro Studies in Education 15.

7 Bilagor

Bilaga 1 **Uppgifter om deltagande skolor och kommuner**

Bilaga 2 **Svarsformulär**

Bilaga 3 **Tabeller**

Sammanställning av alla skolor som Skolinspektionen besökte i den flygande tillsynen i idrott och hälsa våren 2010.

Ale Bohusskolan

Arlöv Stora Dalslundsskolan
Vårboskolan

Borås Borås kristna skola

Botkyrka Fittjaskolan
Storvretskolan

Bjuv Varagårdsskolan
Ekeby skola

Bollebygd Bollebygdsskolan

Dorotea Strandenskolan

Eslöv Norrevångsskolan
Ekenässkolan

Falkenberg Apelskolan
Tullbroskolan

Falköping Kyrkerörsskolan

Finspång Grosvadskolan
Nyhemsskolan

Grästorp Centralskolan 6-9

Göteborg Kannebäcksskolan
Drakbergsskolan
Montessoriskolan Skäret
Tynneredsskolan

Haninge Brandbergsskolan

Helsingborg Allerums skola
Gantofta skola
Holstagård
Wieselgrensskolan
PeterSvenskolan
Ätekulla skola
Magnus Stenbocks skola
Fredriksdalsskolan

Herrljunga Altorpsskolan

Härryda Båtsmansskolan
Djupedalsskolan

Järfälla Källtorpsskolan

Kinda Värgårdsskolan

Knivsta Thunmanskolan

Kungsbacka Hedeskolan
Frillesåsskolan
Bukärrsskolan
Presseskolan

Kungsbacka Smedingeskolan
Kullaviksskolan

Kungälv Thorildskolan
Ytterbyskolan

Kävlinge Tolvåkerskolan

Linköping Berzeliuskolan gymn/grsk
Dar Al Uloum skola
Folkungaskolan MH
Kungsbergsskolan
Linghemsskolan
Skäggetorpskolan
Tornhagsskolan år 4-9
Vittra i Lambohov

Lomma Bjärehovsskolan

Lund Östra torn
Rudolf Steinerskolan
Lerbäcksskolan
Nyvångsskolan
Killebäcksskolan
Tumaskolan
Vikingaskolan

Mjölby Trojenborgsskolan H
Lagmanskolan

Mora Morkarlbyhöjden
Noret

Möndal Skånhällaskolan
Almåsskolan
Sörgårdsskolan

Norrköping Enebyskolan
Kunskapsskolan

Olofström Högavångsskolan

Partille Vallhamra skola
Furulunds skola
Lexby skola

Robertsfors Tundalssolan

Salem Nytorpsskolan
Säbyskolan

Simrishamn Korsavad

Skellefteå Brännaskolan
Bure
Ursvik

Sollentuna Vibyskolan

Solna Skytteholmsskolan
Alfaskolan

Stockholm Abrahamsbergsskolan
Adolf Fredrik musikklasser
Akallaskolan
Bäckahagens skola
Blommenbergsskolan
Carlssons skola
Engelska skolan Norra
Enskede skola
Eriksdalsskolan
Hjulstaskolan
Hökarängsskolan
Kristofferskolan
Kvickentorpsskolan
Nytorpsskolan
Sjöängsskolan
Sundbyskolan
Vasa Real

Staffanstorp Hagalidskolan
Centralskolan

Upplands
Väsby Grimstaskolan

Stenungsund Kristinedalsskolan
Stenungsskolan

Uppsala Ärentunaskolan
Livets Ords Kristna skola
Katarinaskolan
Tunabergsskolan

Strängnäs Paulinska skolan
Strängnäs Montessoriskola

Vadstena Petrus Magni skola H

Svedala Spångholmsskolan
Centralskolan

Vallentuna Vittra i Vallentuna

Tomelilla Kastanjeskolan

Varberg Blåshammars skola

Tyresö Centrumskolan/Forellskolan

Vellinge Rosentorpskolan
Södervångskolan
Ljungensskolan

Täby Byängsskolan
Vallatorpsskolan

Vindeln Renforsskolan
Hammarskolan

Uddevalla Västerskolan
Sommarhemsskolan

Vännäs Vännäsby skola

Ystad Norreport skola

Umeå Bräntbergsskolan
Erssängsskolan
Grubbeskolan
Hagaskolan
Hedlundaskolan
Minervaskolan
Obbolaskolan
Skärgårdsskolan
Sävar skola
Tegs centralskola

Åstorp Hyllinge skola
Björnekullaskolan

Åtvidaberg Alléskolan

Deltagande skolor

Bilaga 1
Dnr: 2010:2037

Örnsköldsvik [Alneskolan](#)
[Geneskolan](#)
[Själevadsskolan](#)
[Broskolan](#)

Flygande tillsyn i Idrott och hälsa 2010

Svarsformulär

Bilaga 2

Dnr: 2010:2037

Fyll i en blankett för varje lektion

Fylls i före lektion

- 1 Skolans namn och kommun
- 2 Ange vilken årskurs eller vilka årskurser som har lektion
- 3 Ange schemalagd tid i minuter.
- 4 Alla elever enligt klasslista. Dela upp på flickor och pojkar
- 5 Ange antalet elever uppdelat på flickor och pojkar
Alla elever som är sjukanmälda. Dela up på flickor och pojkar
- 6 Alla elever som kan närvara. Dela upp på flickor och pojkar
- 7 Ringa in

Fylls i under lektion

- 9 Vänd på sidan och ringa in alla aktiviteter som förekommer under lektionen

Fylls i efter lektion

- 10 Ringa in
- 11 Ange i minuter
- 12 Hur många flickor respektive pojkar deltar **inte** eller i mycket ringa omfattning i lektionen?
- 13 Ligger omklädningstiden inplanerad i I början och/eller i slutet av lektionstiden?

- Här anges händelser som vid regelbunden tillsyn skulle leda till vidare behandling framförallt inom området "Trygg lärandemiljö".
- 14

1 Grundinformation

Skola	Kommun	
Årskurs/årskurser		
Lektionens planerade längd		
Klassens/gruppens elevantal	P	F
Antal elever som enligt beslut är helt eller i vissa moment befriade från undervisningen	P	F
Antal sjukanmälda	P	F
Antal elever som kan delta	P	F
Undervisande lärare är behörig att undervisa i Idrott och hälsa för aktuell klass	Ja	Nej

2 Checklista - verksamhet

Aktiviteter som förekommer under lektionen

3 Avslutande frågor

Lektionen genomförs	Ja	Nej
Tid av lektionen då ingen aktivitet pågår		
Ej deltagande	P	F
Omklädning sker under lektionstid	Ja	Nej

Övrig anmärkning av särskilda skäl	
------------------------------------	--

Stödanteckningar

Checklista - Aktiviteter och kunskapande handlingar

Ringa in alla aktiviteter som förekommer under lektionen.

A) Strukturella aktiviteter

- 1 **Introduktion av lektion** (närvarokontroll, innehåll)
- 2 **Syfte, mål och sammanhang** (beskrivning av varför lektionen har gällande innehåll)
- 3 **Utvärdering av lektionsaktivitet** (lärare eller elev utvärderar enskild aktivitet, ej hel lektion)
- 4 **Avslutning av lektion** (sammanfattning av dagens lektion, avslutande städning)

B) RÖRELSER

- 5 **Formaliserade bollspel** (t.ex. basket, volleyboll, fotboll, innebandy, badminton, pingis, brännboll, squash) Tävlingsidrotter
- 6 **Ej formaliserade bollekar** (gränsbrännboll, kull, skeppsbrott) Lekbetonat.
- 7 **Redskapsgymnastik** (plint, bom, ringar, mattövningar)
- 8 **Formaliserade /härmande rörelser** (t.ex. typ Friskis&Svettis gympapass)
- 9 **Fria rörelseaktiviteter** (eleverna väljer själv hur de rör sig)
- 10 **Dans** (strukturerat, t.ex. sällskapsdans eller folkdans)
- 11 **Avslappning** (yoga, andningsövningar, massage)
- 12 **Estetiska rörelser** (med eller utan musik, där eleverna t.ex. uttrycker känslor eller stämningar, ej traditionell dans)
- 13 **Friidrott**
- 14 **Simning**
- 15 **Konditionssövningar** (intervallträning, hopprep, motionscykel)
- 16 **Styrkeövningar** (vikter, maskiner, bodypump)
- 17 **Övriga idrotter** (t.ex. judo, skytte, bowling, golf, klättervägg, boxning)

C) FRILUFTSLIV

- 18 **Friluftaktiviteter** (utan krav på prestation eller tävling)
- 19 **Orientering**
- 20 **Långlöpning** (ej banlöpning inom friidrott utan t.ex. 3 km spår eller slinga)

D) HÄLSA OCH LIVSSTIL

- 21 **Kostlära, ätstörningar**
- 22 **Ergonomi / arbetsmiljö**
- 23 **Droger och doping**
- 24 **Stress**
- 25 **Kroppsliga idealbilder**
- 26 **Träningsvärk**, stretching, ansträngning – vila, puls, kondition

E) ÖVRIGT

- 27 **Livräddning** (HLR, ABC, första hjälpen, livräddning i vatten)
- 28 **Elever leder** och organiserar aktiviteter (kursplanemål)
- 29 **Övrig verksamhet** i lektionens innehåll som inte täcks in av ovanstående lista.
- 30 **Spontanidrott** verksamhet som dras igång spontant utan initiativ från läraren och utanför planering

Skolinspektionens rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa

Sammanställning av aktiviteter. Andelen i procent är baserad på alla observerade lektioner.

Huvudgrupp	Aktivitet	Procentuell andel av alla lektioner
Strukturella aktiviteter	Introduktion av lektion	93,2%
	Syfte, mål och sammanhang	47,1%
	Utvärdering av lektionsaktivitet	40,3%
	Avslutning av lektion	76,6%
Rörelse	Formaliserade bollspel	45,6%
	Ej formaliserade bollekar	33,6%
	Redskapsgymnastik	13,0%
	Formaliserade/härmande rörelser	19,9%
	Fria rörelseaktiviteter	13,7%
	Dans	3,3 %
	Avslappning	4,2 %
	Estetiska rörelser	,7 %
	Fräidrott	5,5 %
	Simning	3,6 %
	Konditionssövningar	26,7%
	Styrkeövningar	12,7%
	Övriga idrotter	3,9 %
	Friluftsliv	Friluftaktiviteter
Orientering		2,9 %
Långlöpning		3,9 %

Hälsa	Kostlära, ätstörningar	1,6 %
	Ergonomi/arbetsmiljö	2,0 %
	Kroppsliga idealbilder	,3 %
	Träningsvärk, stretching, ansträngning – vila, puls, kondition	15,6%
	Avslappning	2,3 %
Övriga	Livräddning	2,9 %
	Elever leder och organiserar aktiviteter	14,0%
	Övrig verksamhet	18,9%
	Spontanidrott	8,1 %